

POLITOLOGIE

- dříve součást filozofie, z řec. polis, logos
- za zakladatele považován Niccolo Machiavelli: Vladař
- vzniká katedra politologie na Kolumbijské univerzitě, ale jinak se odděluje až v druhé polovině 20. století
- společně se sociologií, ekonomikou, právem

Předmět politologie

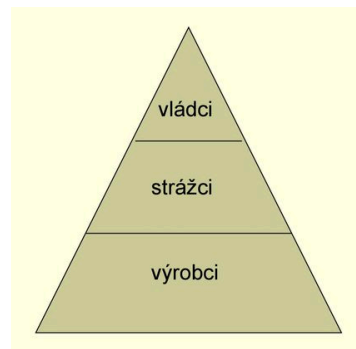
- politika = umění řídit stát
- politické strany, zájmové skupiny
- politická moc
- stát
- politické systémy
- politické chování lidí, veřejné mínění
- politické ideologie a teorie
- mezinárodní organizace a vztahy

Základní okruhy politologie

- dějiny politických teorií
- politické instituce
- politická sociologie
- mezinárodní vztahy

Dějiny politického myšlení

- počátky: antika, starověké Řecko
- **Sofisté** = putující učitelé, učí třeba rétoriku
- **Sokrates**, poznání dobra, v čele státu mají být moudří
- jedinci, mají poznat dobro, protože když ho poznáme, budeme ho i konat, stoupenec aristokracie
- **Platon**, důraz na vzdělání, **sofokracie** = předpokladem pro vládnutí je vědění, prosazuje monarchii nebo aristokracii, pyramida
- **Aristoteles**, dílo Politika, vláda má být v zájmu státu, v zájmu celku, se svými žáky prostudoval 158 tehdejších ústav a došel k závěru, že je tam 6 typů forem státu, rozdělil je na tři dobré (monarchie, aristokracie, politeia) a tři špatné typy, *zoon politikon* = člověk je tvor, je mu dobře ve společnosti, zdůrazňuje význam zákonů ve státě

Středověk

- vliv mají církevní špičky, na správě státu se podílí minimum lidí
- do politiky se promítá křesťanská ideologie
- Svatý Augustin, významný představitel patristiky
- Tomáš Akvinský, představitel scholastiky, stoupenec racionalismu, stát je dílo boží, cílem existence je dosažení blaženosti, spasení, církev je nadřazena moci světské

Počátek novověku, renesance

- Niccolo Machiavelli: Vladař - dílo věnováno Lorenzu Medicejskému
- (Jean Bodin: teorie suverenity)

Novověk

- stoupá vliv jedince v politice, počátky práv člověka, liberalismus
- Thomas Hobbes (1588 – 1679): Leviathan; zakladatel smluvní teorie státu = před vznikem státu platilo právo silnějšího → *homo homini lupus* = člověk člověku vlkem, ale jakmile vznikne stát, mají lidé bezpečí, zákony, dělba práce; stát má velkou moc; teoretik absolutní monarchie
- John Locke (1632 – 1704): taky představitel smluvní teorie, pokud vznikne stát, panovník ale musí být limitován, odděluje výkonnou a zákonodárnou moc, prosazuje konstituční monarchii, zakladatel liberalismu, stát nám nemůže sebrat naše přirozená práva (svoboda, život, majetek)
- Charles Louis Montesquieu (1689 – 1755): O duchu zákonů: přidává soudní moc
- Jean Jacques Rousseau (1712 – 1755): O společenské smlouvě; Rozprava o příčinách a původu nerovnosti mezi lidmi, “před vznikem státu to bylo super, ve státu to není fér, obnovme rovnost, shodněme se na zákonech a dodržujme je”, podporuje přímou demokracii
- Immanuel Kant (1724 – 1804) preferuje mravnost politiků, pacifista; (: K věčnému míru)
- Georg F. W. Hegel (1770 – 1831) stát má větší hodnotu než jednotlivci
- Karl Marx (1818 – 1883): lidé by si měli být rovni, základ socialismu, komunismu
- John Stuart Mill (1806 – 1873) je potřeba pomoci i chudým, volební právo i pro ženy
- Karl R. Popper (1902 – 1994): Otevřená společnost a její nepřátelé, kritik totality (= uzavřená společnost)
- Max Weber (1864 – 1920) kritik socialismu - Marxe, jedinec kapitalismus → hledá spojení kalvinismu a ???
- Hannah Arendtová (1904 – 1975) Židovka, v Izraeli obhajovala Eichmanna - holocaust

Čeští “politologové”

- Jan Hus
- Petr Chelčický - proti válce, kritik rozvrstvení společnosti
- Jiří z Poděbrad - chce evropskou alianci (proti Turkům)
- J. A. Komenský - vládnou vzdělanci → nebudou války
- Bernard Bolzano: O nejlepším státě
- František Palacký: historik, austroslavismus - monarchie z rovnoprávných národů, je dobře
- T. G. Masaryk
- Edvard Beneš: Demokracie dnes a zítra
- po roce 1948 politologie asi moc nevzkvétala, vůdci o politice moc nevěděli
- Petr Fiala, Vladimíra Dvořáková, Jiří Pehe, Petr Pithart, ...

Stehen (stát)

- stát jsem já. (ich stehe), tedaco pomoc já nemám co dělat
- = sdružení obyvatelstva určitého území do právního a politického celku (blábol)
- stát zkoumá tzv. *státověda*, což je součást politologie
- nejstarší státy 3500 př. n. l., státy na území Mezopotámie, Egypta
- dnes kolem 200 států
- řec. *polis*, lat. *civitas*, lat. *stato* (od 15. století) = řád, status

Znaky státu

- má obyvatelstvo: nejen občany, ale i cizince
- má území, které spravuje a chrání, včetně vodního a vzdušného prostoru

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- má suverenitu a svrchovanost = státy ve svém vystupování jsou nezávislé, může být omezena, pokud se zapojí do nějaké mezinárodní organizace
- státní moc – vláda a aparát
- právo – české = vnitrostátní právo, stát je garantem toho, že zákony budou dodržovány, popř. je umí potrestat (když někdo strašně moc zlobí)
- právní subjektivita (mezinárodněprávní subjektivita) = stát samostatně vstupuje do právních vztahů s ostatními státy

Funkce státu

- a. vnitřní: bezpečnostní (zajištění bezpečnosti občanů, fungování státu), právní (zajišťuje respektování práva), ekonomické (může nastavit podmínky, za kterých bude fungovat ekonomika), sociální (zabezpečení nemohoucích), kulturní (školství, rozvoj kultury, vědy)
- b. vnější: diplomatická (dobré vztahy s ostatními státy), bezpečnostní (ubránit zemi před možným vnějším útokem), regulace zahraničního obchodu (clo)

Teorie vzniku státu

- a. první způsob dělení.
 - teorie smluvní – konsensuální: lidé žijící v přirozeném stavu se na určitém stupni vývoje zřekli svých svobod ve prospěch státu, který jim za to něco dá
 - teorie náboženská: stát má božský původ (úplně ty nejstarší státy)
 - teorie teokratická: nejen stát je božského původu, ale i panovník
 - teorie patriarchální: srovnání otec – hlava rodiny, otec – hlava státu; stát vzniká postupným rozšiřováním rodiny, získáváním území
 - teorie mocenská: lidé jsou náchylní buď někoho ovládat, nebo být ovládán → stát je produktem vlády silnějšího nad slabším
 - teorie násilí: stát je produkt války
- b. druhý způsob dělení.
 - prvotní tvoření státu – nejstarší státy
 - druhotné tvoření státu – už existující státy se spojují či rozpadají

Národ

- z lat. natio
- společenství lidí se stejnou národností
- na světě asi 300 národů, 1500 národností (národnost je etnická jednotka.)
- zvyky, tradice, historie, minulost, jazyk, území, (náboženství)
- národní příslušnost = příslušnost národu x státní příslušnost
- národní stát, mnohonárodnostní stát, autonomní oblasti, federace
- **nacionalismus** = hrdost na svůj národ (kladný - NO, záporný - nacismus)
- **šovinismus** = nacionalismus s nadřazováním a povyšováním (nacismus)
- **kosmopolitismus** = světoobčanství = nemá problém být kdekoli

Formy států

1. podle způsobu vykonávání moci
 - a. demokracie
 - demos, kratein
 - přímá - plnoprávní lidé rozhodují (řecký městský stát), referendum ~ plebiscit (nejčastěji o odtržení území)
 - polopřímá (Švýcarsko)
 - nepřímá = reprezentativní = zastupitelská = volič volí volené voliče, voni volí

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- znaky demokracie:
 - pravidelné svobodné anonymní volby
 - nezávislá média, svoboda projevu
 - právní stát = vztah [stát, občan] je vymezen zákony
 - dělba státní moci
 - menšina respektuje rozhodování většiny, politická kultura

b. autokracie

- autos = sám
- znaky autokracie: negace předchozího
- absolutismus = neomezený monarcha $\approx$ diktatura $\approx$ despocie $\approx$ totalita
- aristokracie = urození
- timokracie = bohatí
- ochlokracie = lůza
- sofokracie = moudří
- oligarchie = vlivní, bohatí
- monokracie = jeden
- tyranie

Skončíme jak jinak než logicky, abychom opustili tento předmět.

2. podle hlavy státu

a. monarchie = jedinec v čele, často doživotně

- absolutní = moc není omezena (F za L14.)
- konstituční = moc je omezena ústavou
- (konstitučně-parlamentní)
- parlamentní = moc má vláda, parlament
- království, knížectví, císařství, hrabství, markrabství, sultanát, chalífát

b. republika = věc veřejná

- parlamentní = moc má parlament (ČR)
 - interpelace = vláda se zodpovídá parlamentu
- prezidentská = prezident = premiér ((ne) přímo) (USA, Bělorusko)
- poloprezidentská = moc je rozdělena mezi vládu a prezidenta (Rusko, Francie)
- islámská = *na to se vás ptám* (Írán)

c. teokracie = vláda se odvolává na boha (*reference na krycí jména < krycí jména obrázky, tash-kalar, krycí jména duel*)

3. podle uspořádání

- unitární = sám
- federace = spojení více podjednotek (můžou mít vlastní zákony, ...)
- konfederace = spolupracují v nějakých oblastech
- protektorát = stát je pod ochranou/správou jiného státu
- personální unie = více samostatných států se stejným panovníkem
- dynastická unie = více samostatných států s panovníkem ze stejné dynastie
- reálná unie = spojení více téměř suverénních států s jedním panovníkem

4. podle rozložení státní moci: centralizovaný (Francie) x decentralizovaný

5. podle suverenity: svrchovaný (Česko) x závislé

6. podle národnostního složení:

- národní
- s menšinami

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- více národů (rovnocenně)
- občanský stát

Nabytí státního občanství

- narozením (alespoň jeden rodič je Čech)
- určením otcovství
- osvojením = adopce
- nalezením (mladší 3 let, po 6 měsících nenalezení rodiče)
- udělením = naturalizace (žít 3 roky z EU v ČR, jinak 10, u dětí 10 let)
- prohlášením (při rozpadu ČSR)
- nelze nám odebrat občanství

Česká státnost

- příchod Slovanů
- Sámova říše (623/58)
- Velká Morava (833-906/7) Mojmir, Rastislav, Svatopluk, Mojmir
- Přemyslovský stát: 10. st - 1306
- Lucemburkové (1310-1437) Jan, Karel, Václav, Zikmund
- Habsburkové (1437-57)
- Jiří z Poděbrad (
- Jagellonci
- Habsburkové

Československo

První republika (28.10.1918-30.9.1938)

- rozpad RU na nástupnické státy v důsledku 1. WW
- česká národní rada, členové: Masaryk, Edvard Beneš, Milan Rastislav Štefánek; muži 28. října
- česká Maffie = vnitřní odboj, zakládal třeba i Beneš, bojovala proti RU
- 13. listopad 1918: vznik prozatímní ústavy, konstatuje, že budeme republika, nastiňuje dělbu státní moci
- první československá ústava: 29. února 1920: Ústavní listina Československé republiky = Masarykova ústava, s výjimkou protektorátu platí až do 1948
- prezidenti: T. G. Masaryk (1935 ze zdrav. důvodů abdikuje), Edvard Beneš (1935-1938)
- Mnichovská dohoda, o nás bez nás, o odstoupení našeho pohraničí jednají Anglie, Itálie, Francie a Německo, konáno 29. - 30. září 1938, Edvard Beneš kapituluje a připouští nároky Mnichovské dohody

Druhá republika (1.10.1938-15.3.1939)

- konec: okupace
- po Benešově abdikaci novým prezidentem dr. Emil Hácha
- v listopadu 1938 přijaty ústavní zákony o autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi

Protektorát Čechy a Morava (16.3.1939-8./9.5.1945)

- Češi fakticky součástí Hitlerova Německa
- prezidentem zůstává Emil Hácha, ke konci nebyl svéprávný, později donucen ke spolupráci s nacisty
- formuje se odbojové centrum v Londýně, Prozatímní zřízení Československé
- od 1940 vycházejí různá Benešova nařízení známá jako Benešovy dekrety

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

Poválečné Československo

- první poválečná vláda vzniká v Košicích, v jejím čele byl Zdeněk Fierlinger
- po konci války se přesouvá do Prahy
- Edvard Beneš, premiér Klement Gottwald, komunisti dosadí své lidi do SNB, proti tomu protestují nekomunistické strany, požadují demisi, kterou má podepsat Beneš, po nátlaku kapituluje, souhlasí s přijetím demisi a Gottwald může pokračovat ve vládě
- v květnu 1948 vypracována lidově demokratická ústava: Ústava Československé republiky (Ústava devátého května), Beneš ji odmítá podepsat, po jeho abdikaci se prezidentem stává Klement Gottwald, který tuto ústavu podepsal
- únorový převrat: plně jsme se stali součástí východního bloku, dostali jsme se pod diktaturu Ruska
- měnová reforma: Antonín Zápotocký
- Antonín Novotný v čele komunistické strany, též prezidentem, za něj vzniká Ústava Československé socialistické republiky → ČSSR = Červencová ústava 11.7.1960

Pražské jaro

- plánované hospodářství není ideální, nespokojenost s diktátem z Moskvy
- vygradovala v roce 1968, v čele ČSSR tehdy reformní komunisté, třeba Alexander Dubček, prezident Ludvík Svoboda, v čele vlády Oldřich Černík
- konec cenzury, oživení společenského života
- 20/21.8.1968 okupace maďarské, polské, sovětské, bulharské, východoněmecké armády
- 27.10.1968 Slováci chtějí být složený místo unitárního státu, zákon o federaci, od 1969 federace
- *swag a KK (ANEB KONZERVATIVNÍ KOMUNISTÉ)*
- normalizace = přecházení k normálnímu komunismu, vrácení se do stavu před jarem 68
- charta 77 upozorňuje na porušování lidských práv, které se u nás dějí, přestože Československo podepsalo Helsinský _____ o bezpečnosti
- Gustav Husák
- 17. 11. 1989 připomínání událostí 1939 (Jan Opletal tehdy zraněn, zemřel), vyrazili z Alberta
- abdikace Husáka, zvolen Havel
- ČSSR → ČeskoslovenskáFR → Česko-slovenskáFR → Česká a Slovenská FR
- 1993 samostatná státy
- Václav Havel 1989 – 1992, 1993 – 2003
- Václav Klaus 2003 – 2013
- Miloš Zeman 2013 – 2023
- Generál Pavel 2023 – nedef. 😊
- 1999 NATO
- 2004 EU
- 2007 Schengen.

Státní symboly

uč. str. 14 – 16

vlajka (2:3), velký, malý znak, barvy (bílá, červená, modrá), hymna (J. K. Tyl, František Škroup),
prezidentská standarta, státní pečeť (u generála doma)

Státní nesymboly

KK = korunovační klenoty, ostatky sv. Václava

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- 7 klíčů (prezident, předseda PS, předseda Senátu, primátor Prahy, premiér, arcibiskup pražský, probošt metropolitní kapituly u sv. Víta

\hline

co je s honzou? nevíte někdo? ne. Nikdo neví, co je s Honzou Romanovským. Jak teda s vámi? Ona vytvořila seznam podle abecedy a tak to tady vidím. Kdo byste teda jeli, je to v podstatě za pusu. Nechce jet třeba Ondra, vy se kamarádíte s Honzou. Já tady mám papír. (*ne to je Linh*) Miša je. Filip nezaplatil. Můžu teďka. Jo. 300 Kč. já vám dám ten program, abyste věděl ty info, beru peníze, zapsala jsem si vás, maximálně v m to muzu nafotit. Další je Oleg napsany tady. Ja jsem nezaplatil, ale namam. Muzete donest zitra. Matyas Kubala. Nejedu. To je škoda. Max. **Prostě musíš do Terezína. Je to povinnost.** Ondra za to zaplatí. **nespokojenost občanů musí být potrestána. Vítek, kde je???** **PANÍ HANÁKOVÁ VÁM TO NERIKALA. NE MY JSME JI NIKDY NESCHOVNEVIDELI. NUTIT VAS NEMUŽU. TAK PROC TO DELA?** zitra bude mít 2.B Ondro, Ondro neschovav se. Ja se vubec avam. *druhy zak si se zavolat.* **To by byla škoda to neobsadit. Ne kazda skola spolupracuje s Terezínem.** Projektor: *píp*

\hline

umět prezidenty včetně dat

Ústava = konstituce

- právní norma nejvyšší právní síly = *lex superior*
- základní zákon, všechny ostatní jí podléhají a nesmí být s ústavou v rozporu
- charakteristika:
 - první část popisuje rozdělení státní moci atd.
 - druhá část viz hanka (nestihl)
- typy ústav:
 - psaná (ČR, Francie) x nepsaná (implikována z ostatních listin; Izrael, Spojené Království)
 - dohodnutá (prošla schvalovacím procesem zákonodárné moci, ČR) x oktrojovaná (z vůle monarchie) x revoluční (narychlo udělaná, po nějaké velké změně – revoluce, válka)
 - flexibilní (pružná, lehce obměnitelná; USA) x rigidní (tuhá, je potřeba schválení značné části zákonodárců; ČR)
 - reálná (ústavnost je dodržována) x fiktivní/formální (ústava jen formalitou, nedodržována)
 - původní (stvořená pro určitý stát) x přenesená (“poděděná” od předchozího státu; SRN)

Český ústavní vývoj

- do roku 1848 absolutismus → žádná ústava
- 1848: Dubnová ústava (oktrojovaná) – probíhá revoluce, císař se snažil monarchii uklidnit tím, že stvořil ústavu, lidé ji však nepřijímají, chtějí si vytvořit vlastní
- 1849: Březnová ústava (oktrojovaná) – došlo ke zrušení poddanství, ústava pracuje i s rovností před zákonem, fakticky však nebyla realizována
- 1851: Silvestrovské patenty: ústava zrušena, obnoven absolutismus → bachovský absolutismus, stále ale platí zrušení poddanství a určitá rovnost před zákonem

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- 1860: Říjnový diplom: Habsburkové jsou neúspěšní ve válkách, lidé se bouří, císař tedy slibuje, že bude zavedena nová ústava, tyto sliby obsahuje tento diplom
- 1861: Únorová ústava (oktrojovaná) – zárodky konstituční monarchie, vytvořena Říšská rada o dvou komorách – Panská sněmovna: členy jmenuje císař, Poslanecká sněmovna: volí občané skrze zemské sněmy (ekvivalent kraje neboco), jsou tři: Praha, Brno, Opava; kuriový volební systém: 4 kurie, do nich se lidé dělili na základě „povolání“, přičemž byl potřeba min. majetek, kurie mají různě hodnotné hlasy – nespravedlivý volební systém (na konci 19. století zřízena 5. kurie: všichni muži (kteří se nedostali do předchozích 4))
- 21.12.1867: Prosincová ústava: Habsburkové opět neúspěšní v zahraniční politice, neúspěšné boje s Itálií, Prusky, císař tedy musel souhlasit s dualismem = jednotná monarchie se rozděluje na personální unii: Rakousko-Uhersko a tento stav kodifikuje prosincová ústava, ta platí jen pro Předlitavsko (= Rakousko, my, Habs. Polsko, Slovinsko) a ne Uhersko, vyrovnání R-U, 7 zákonů
- (1873: přímé volební právo do Říšské rady, tedy ne skrz Zemské sněmy)
- 1907: všeobecné, tajné, rovné a přímé volební právo, aktivní (mohu volit) = 24 let, pasivní (mohu být volen) = 30
- po zániku vzniká pět nových nástupnických států, mezi nimi je i ČSR
- vznik ČSR: 28.10.1918 na základě Receptního zákona, sepsaném Aloisem Rašínem, o zřízení samostatného státu československého
- 13.11.1918: Prozatímní ústava: revoluční, druhé ústavní provizorium, republika, pofiderní dělba státní moci, parlament označen termínem Národní shromáždění, volí vládu i prezidenta
- Ústavní listina ČSR = Masarykova ústava, schváleno 29.2.1920: regulární československá ústava, zdroje: Francie, USA, Prosincová ústava, československý národ se dvěma větvemi, Čechy a Slováky, Národní shromáždění, dvoukomorové: Poslanecká sněmovna a Senát, nezávislé soudy, rozdělené jako dnes
- 1.10.1938-15.3.1939: Druhá republika (po Mnichovské dohodě 30.9.), nacionalisté ze Slovenska a Podkarpatské Rusi kodifikovaly ústavní zákony o svých autonomiích
- 15.3.1939: okupace, konec druhé republiky, začátek protektorátu
- 16.3.1939: Protektorát Čechy a Morava
- Spojenci postupem času neuznávají Mnichovskou dohodu – uznávají Benešovu exilovou vládu, už od roku 1940 se začínají vydávat Benešovy dekrety, po druhé sv. válce byly začleněny do našeho práva a většina právního vývoje po Mnichově byla anulována
- Ústava Československé republiky (ústava Ústava 9. května 1948): 1946 ve volbách potvrzen Beneš jako prezident, v parlamentních vyhrávají komunisté, tento parlament měl za úkol udělat novou ústavu, nedělají ji přímo komunistickou, ale „lidovou“, únor 1948 – komunistický převrat, Beneš novou ústavu nepodepíše, abdikuje, zvolen Gottwald, parlament nově jednokomorový, zrušen Ústavní soud, Ústava není dodržována, zavedení Národních výborů (místní, okresní, krajské), asymetrická – na Slovensku měli navíc svoje politické orgány (Slovenská národní rada: parlament, Sbor pověřenců: vláda), ústavu odmítá podepsat Beneš, nový prezident Gottwald ji potvrzuje
- červenec 1960: Ústava Československé socialistické republiky (Červencová ústava), socialistická ústava, vedoucí úlohu má KSČ, zrušen Sbor pověřenců a Slovenská národní rada, se změnami až do r. 1992
- 27.10.1968: Ústavní zákon o československé federaci, dva státy: ČSR a SSR, česká, slovenská a federální vláda, Česká národní rada (→ 1993 posl. sněmovna), Slovenská národní rada, Federální shromáždění (dvě komory: Sněmovna národů (stejně Č a S), Sněmovna lidu), obnoven Ústavní soud (toto všechno zcela formálně)

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- březen 1990: Československá federativní republika, zrušena vedoucí role KSČ, apod.
- duben 1990: „Pomlčková válka” – spory o název, jestli Československá nebo Česko-Slovenská, nakonec „kompromis” Česká a Slovenská = ČSFR

Současná ústava

- rigidní, schválená, reálná, dohodnutá, psaná
- platná od 16. 12. 1992, účinná od 1. 1. 1993
- obsahuje nejvyšší právní normy
- preambule + 8 hlav
- obsahuje Listinu základních práv a svobod
- hlavy (8):
 - základní ustanovení
 - moc zákonodárná = legislativa
 - moc výkonná = exekutiva
 - moc soudní = jurisdikce
 - Nejvyšší kontrolní úřad
 - Česká národní banka
 - územní samospráva
 - přechodná a závěrečná ustanovení
- novelizace = pozměnění stávajícího zákona
- novelizace ústavy:
 - přímá volba prezidenta
 - imunita pro poslance pouze po dobu funkce (ne do konce života)

1. Základní ustanovení

- svrchovaný, jednotný, demokratický stát, republika
- nedotknutelné svobody
- volná soutěž politických stran
- nikdo nesmí být zbaven občanství
- hlavní město – *Brno*
- státní symboly (viz výše)

2. Moc zákonodárná

- dvoukomorový systém
 - Poslanecká sněmovna - dolní komora
 - 21 let, na 4 roky, 200
 - volební systém: poměrného zastoupení, volí se strany + až 4 preferenční hlasy
 - strana potřebuje alespoň 5 %, dvojkoalice 8 %, troj 11 %
 - psp lze rozpustit prezidentem, když:
 - nevysloví důvěru vládě, jejíž předseda byl PS navržen
 - nesnese-li se do 3 měsíců na nějakém vládním zákonu, který je spjat s důvěrou vlády
 - bylo-li zasedání přerušeno na více než 120 dnů v roce
 - byla-li neschopna se usnášet (méně než třetina poslanců) po dobu delší než 3 měsíce
 - nelze ji rozpustit 3 měsíce před volbami
 - Senát - horní komora
 - 40 let, na 6 let, po 1/3 , 81

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- volební systém: většinový
 - senát nelze rozpustit
 - pokud je rozpuštěna sněmovna, senát nepřijímá zákony, ale tzv. zákonná opatření
 - současně nelze být členem obou komor
 - přestupková a trestněprávní imunita pro poslance, slay
 - v rámci komor jsou zřizovány kluby (jednotlivých politických stran) a výbory (napříč stranami): bezpečnostní, kontrolní, ...
 - hlasování o nedůvěře vládě navrhuje 50 poslanců
 - interpelace: členové PSP mají prostor se ptát na něco členů vlády
 - k přijetí usnesení je potřeba nadpoloviční většina přítomných
 - v případě vyhlášení války nebo ozbrojených sil nadpoloviční většina všech
 - pro ústavní zákon alespoň tři pětiny všech
 - zákonodárná iniciativa = právo navrhnout nové zákony: vláda, poslanec, skupina poslanců, Senát, krajská zastupitelstva
 - proces schvalování: legislativní proces má 4 fáze:
 - zákonodárná iniciativa – někdo navrhne zákon
 - projednávání návrhu zákona na půdě PS: první, druhé a třetí čtení, právo na pozměňovací návrhy nebo připomínky
 - projednávání Senátem: při nečinnosti je po třiceti dnech schválen, pro přehlasování senátu při vrácení je potřeba nadpoloviční většina
 - vyhlášení zákona = zákon podepisuje prezident: suspenzivní veto = může vrátit k přepracování
 - legisvakanční lhůta: když není explicitně řečeno, od kterého data je zákon účinný, je automaticky účinný po 15 dnech
 - nový zákon podepisuje prezident, premiér a předseda poslanecké sněmovny
3. Moc výkonná
- prezident a vláda
 - prezident: volen přímo, pětileté funkční období, volen většinový volbením systémem, pasivní právo 40 let, aktivní 18, při úmrtí do 90 dnů nové volby, navrhuje 50 000 občanů, 10 senátorů nebo 20 poslanců, volby prezidenta vyhlašuje senát
 - jmenuje ústavní soudce, svolává a rozpouští PSP
 - odvolává a jmenuje členy vlády
 - jmenuje bankovní radu ČNB, prezidenta a viceprezidenta NKÚ
 - milost (1 člověku) x amnestie (plošná)
 - může být stíhán jedině pro velezradu, žalobu podává senát
 - vláda
 - vzniká z parlamentních voleb, první dva pokusy na sestavení vlády má člověk, kterého jmenuje prezident, vláda má program a žádá o důvěru sněmovny, napotřetí navrhuje sněmovna sama, pokud se to nepovede, sněmovna je rozpuštěna a probíhají nové parlamentní volby
 - vláda navrhuje zákony – má zákonodárnou iniciativu, má právo se ke všem zákonům vyjadřovat
 - z vlády přicházejí tzv. nařízení vlády, z ministerstev ministerské vyhlášky
 - státní zastupitelství: žalují jménem státu
4. Moc soudní
- nezávislé nestranné soudy, soudci jsou nedotknutelní

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- soudci nemohou mít jinou funkci v moci zákonodárné nebo výkonné
 - čtyřstupňový systém:
 - okresní soud (Praha – obvodní, Brno, Ostrava, Plzeň – městský)
 - krajské soudy (Praha – městský, odvolací)
 - vrchní soudy (Praha a Olomouc, odvolací)
 - nejvyšší (Brno, dovolávací)
 - Ústavní soud v Brně, ochrana ústavy, 15 členů, jmenuje prezident se souhlasem senátu, na deset let, alespoň deset let praxe, současný předseda Pavel Rychetský
 - Nejvyšší správní soud, předseda Michal Mazanec, může:
 - pozastavit nebo zrušit politickou stranu
 - vyšetřuje pochybnosti ohledně regulérnosti voleb
 - kasační stížnosti
5. Nejvyšší kontrolní úřad, kontroluje hospodaření se státním majetkem, prezident a viceprezident jmenován na návrh PS PČR prezidentem
6. Česká národní banka
- dohlíží na veškerá bankovníctví u nás, stanovuje úrokové sazby
 - *emisní banka* = emituje bankovky a mince
 - v čele sedmičlenná bankovní rada, jmenována prezidentem republiky
 - v čele rady je guvernér, dnes Aleš Michl
 - spravuje devizové rezervy, reguluje inflaci
7. Územní samospráva
- zabývá se samosprávnými celky
 - základní samosprávní celek: obec, vyšší: kraj
8. Přejícná a závěrečná ustanovení
- zrušení vojenských soudů
 - prokuratura se změnila na tzv. státní zastupitelství
 - nelze rozpouštět Poslaneckou sněmovnu, dokud nevznikne Senát

Lidská práva a svobody

Starověk

- Kýrův válecek (Kýros Veliký, zakladatel Perské říše)
- křesťanství: všichni jsme si rovni před Bohem
- císař Caracalla vydává zákon, že všichni svobodní obyvatelé Římské říše mají římské občanství
- Magna charta libertatum (vydáno Janem Bezzemkem)

Novověk

- John Locke: lidé mají právo sesadit panovníka, pokud se nechová dobře
- Habeas corpus act (vydáno Karlem II., panovník nemůže svévolně někoho věznit)
- Bill of Rights (Vilém III. Oranžský, panovník přiznává parlamentu práva)

18. století

- osvícenství
- Rousseau: všichni si mají být rovni před zákonem, na zákonech se mají shodnout všichni
- Deklarace nezávislosti USA – mluví o rovnosti občanů nového státu, ne však rovnost třeba bělochů s černochy
- Deklarace práv člověka a občana – během VFR

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- Bill of Rights v USA – prvních deset dodatků americké ústavy

20. století

- druhá světová válka → impuls ke konstituci OSN
- Všeobecná deklarace lidských práv (na půdě OSN, na den vydání se slaví den lidských práv, E. Rooseveltová)
- Rada Evropy ve Štrasburku, tam je taky Evropský soud pro lidská práva
- další specifikace práv na půdě OSN
- Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách, Závěrečný akt, potvrzení hranic po druhé světové válce, tehdy podepsalo i ČSSR
- na nedodržování lidských práv (podepsaných v Helsinkách) v ČSSR upozorňuje Charta 77, podepsal např. Václav Havel, Pavel Rychetský, Marta Kubišová
- Úmluva o právech dítěte

Lidská práva

- rodíme se s nimi, pokud neporušujeme zákony, můžeme dělat cokoliv
- univerzální (platná pro všechny), nezrušitelná (nedají se zrušit), nezcizitelná (nelze člověku odebrat lidská práva), nepromlčitelná (máme je pořád), nezadatelná (nemůžeme se jich vzdát)

LP v Československu po revoluci

- 1990 zrušen trest smrti
- 1991 schválena LZPS federálním shromážděním, ratifikace Opčního protokolu (můžeme se dožadovat lidských práv a svobod v zahraničí), vstup do Rady Evropy
- 16.12.1992 LZPS součástí ústavního pořádku (a ne Ústavy protože Vašek Klausů)

Listina základních práv a svobod

- preambule a šest hlav
- 1. Hlava první: obecná ustanovení
- 2. Hlava druhá: Lidská práva a základní svobody
 - oddíl první: Základní práva a svobody (poštovní tajemství, svoboda pohybu a pobytu)
 - oddíl druhý: Politická práva (svoboda vyhledávání informací, petiční právo, shromažďovací právo, existence politických stran, právo volit a být volen)
- 3. Hlava třetí: Práva národních a etnických menšin (ochrana před diskriminací, ochrana před asimilací)
- 4. Hlava čtvrtá: Hospodářská, sociální a kulturní práva (právo podnikat, právo zaměstnance na spravedlivou odměnu, ochrana mladistvých nebo žen, ochrana rodiny, bezplatné základní vzdělání)
- 5. Hlava pátá: Právo na soudní a jinou právní ochranu (právo na spravedlivý proces, na advokáta, právo na tlumočníka, presumpce neviny, proces se má konat bez průtahů)
- 6. Hlava šestá: Ustanovení společná (povinnost poskytnout azyl)

*fabulovat, pomozte mi
fašismus máme dělat*

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

Ochrana lidských práv

- Veřejný ochránce práv = ombudsman (od r. 2000), chrání před nečinností úřadů, před jednáním institucí (v rozporu s právem), volen na 6 let, max. 2x po sobě, volí PSP, navrhuje prezident a Senát, činnost buď z vlastní iniciativy nebo na žádost občanů, sídlí v Brně, teď Stanislav Křeček
- VONS - výbor na ochranu nespravedlivě stíhaných - už není
- Český helsinský výbor - Táňa Fischerová
- Člověk v tísni - Šimon Pánek - Jeden svět
- Nesehnutí
- OSN - Ženeva
- Rada Evropy, Evropský soud pro lidská práva - Štrasburk
- Amnesty International
- Human Rights Watch - NY

Politické strany

- politická organizace
- nikdo nás nemůže nutit stát se členy - dobrovolná, trvalá a otevřená
- prosazuje nějakou ideologii
- prostřednictvím stran se dostávají lidé k moci a prosazují názory
- 2020: 81 stran a 142 hnutí
- historie
 - počátek v antice - tzv. kluby
 - Anglie v 17. st. whigové x toryové
 - Francie za VFR
 - USA 1: pol. 19. st. - republikáni x demokraté
- vznik PS:
 - tříčlenný přípravný výbor
 - alespoň 1000 podpisů
 - stanovy = organizační řád
 - registrace u MV ČR
 - hnutí bývá volnější, ale je to to stejný
 - zájmová skupina se zabývá jen jedním tématem a nechce se dostat do politiky, jen třeba ovlivnit
- zánik PS
 - soudní příkaz - nejvyšší správní soud rozpustí
 - vlastní rozpuštění *už mě to nebaví*
- funkce PS
 - integrativní = sdružuje lidi s podobnými názory
 - mobilizace = zapojení lidí do politiky
 - ...
- znaky PS
 - program
 - stanovy
 - účastní se ve volbách
 - působení na veřejnost, získání členů a voličů - kampaně
 - financování: vnitřní (členské příspěvky, výnosy z majetku a podnikání) x vnější (dary, státní příspěvky podle úspěšnosti ve volbách)

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- dělení PS
 - pravolevé dělení:
 - pravice (liberalismus, má méně zásahu do ekonomiky, individuálnější) **ODS**, **TOP 09**
 - levice (větší zabezpečení, regulace, sociální jistoty) **SOCDEM**, **KSČM**
 - centristické strany **ANO**
 - ? catch all - berou všechny
 - tradiční rozdělení: masová x kádrová
 - cleavages: podnikatelé x zaměstnanci, církev x stát, město x venkov, centrum x periferie
- stranický systém:
 - jedné PS (Čína, ...)
 - dvou stran (USA, ...)
 - systém více stran (ČR, ...)
- **ODS**
 - 1991 z OF zakladatel Václav Klaus, Mirek Topolánek, Petr Nečas, Petr Fiala :peppa_pig_dad:
 - středopravicová
 - \in SPOLU
- **ČSSD** → **SOCDEM**
 - už od 1878
 - Miloš Zeman, Špidla, Gross, Paroubek, Sobotka, Chovanec, Hamáček, Šmarda
 - středolevá
- **TOP 09**
 - 2009, Miroslav Kalousek, Pospíšil, Markéta Pekarová Adamová
- **ANO 2011**
 - Andrej Babiš
- **SPD**
 - nejdříve Úsvit přímé demokracie, od 2015 Svoboda a přímá demokracie, euroskepticismus
- **KDU-ČSL**
 - jedna z nejstarších politických stran, stávající předseda Marian Jurečka, konzervativní pravice, křesťanské hodnoty
- **Strana zelených**
 - středolevicová, environmentální politika, ochrana živ, prostředí
- **Komunistická strana Čech a Moravy**
 - navazují na bývalou KSČ, v čele Kateřina Konečná
- **STAN = Starostové a nezávislí**
 - středová až středopravicová, Petr Gazdík, dnes Vít Rakušan
- **Piráti**
 - Ivan Bartoš, střed, digitalizace

Politické ideologie

- soustava názorů jak vést stát, domácí, zahraniční politika, ekonomické otázky apod.
- tyto otázky oslovují určitou skupinu lidí
- termín pochází ze 18. st., Antoine Destutt de Tracy: *Éléments d'idéologie*

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- v praxi se spojuje s určitou stranou a potom se snaží prosazovat svoje názory ve volbách, pokud se dostanou po volbách k moci

Liberalismus

- lat. libertas, angl. liberty
- za zakladatele liberalismu považován John Locke nebo Thomas Hobbes, oba smluvní teorie vzniku státu
- v 17. st. v Anglii (whighové), osvícenství
- svoboda jednotlivce, společnost svobodných jednotlivců
- pojetí minimálního státu: stát má být pouze ochránce svobody a majetku občanů proti většímu nepříteli, garant řádu ve společnosti
- rovnost lidí, právo na život, majetková svoboda
- dnes → parlamentní demokracie
- laissez-faire = nechat dělat, omezit zásahy státu do ekonomiky, podnikání

Konzervatismus

- lat. conservare = uchovat, zachovat
- za zakladatele považován Edmund Burke, dílo Úvahy o revoluci ve Francii: reakce na osvícenství a VFR
- nejsou proti pokroku, ale jsou proti revoluci a chaosu
- uchovávání tradičních hodnot, principů života společnosti, silné téma: rodina
- proti pornografii, interrupcím, potírání kriminality, proti extremismu nebo drogám
- ve 20. st. sbližování s liberalismem

Komunismus

- lat. communis = společná
- žádné sociální třídy, společné vlastnictví, důchody podle potřeb,
- Karl Marx, Friedrich Engels, kritika kapitalismu, nutnost proletářské revoluce, nastolení socialismu a poté komunismu
- neomarxismus = rozvíjí myšlenky Marxe + anarchismus

Socialismus

- socialis = společenský
- levicová, jednatlivec je pod zájmy státu celé společnosti
- zakladatelem je Karl Marx či Friedrich Engels
- větší sociální spravedlnost, sociální jistoty, zmírnění nerovnosti
- reakce na průmyslovou revoluci (stát se o lidi nestaral, nemá žádnou sociální politiku), kapitalismus, podmínky dělníků atd.
- ideální pojetí společnosti: Thomas Moore: Utopie, Thomaso Campanela: O slunečním státě
- socialismus: reformní (dnešní SOCDEM) x revoluční
- socialismus v Rusku

Nacionalismus

- lat. natio = kmen, národ
- národ = společenství lidí se společnými tradicemi, historií, jazykem, ...
- vznik v 18. st., vlastenectví, NO
- prosazení zájmů vlastního národa, nadřazení vlastního národa

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- v 19. st. vznik národních států
- každý národ si má sám vládnout
- hnutí ETA: až teroristická organizace prosazující zájmy Basků ve Španělsku
- arabsko-izraelské konflikty
- šovinismus = extrémní nacionalismus (Německo před 2. sv. v.), obohacen o rasismus
- Německo → nacismus (chtějí jen svůj národ, rasu), Itálie → fašismus (chtějí silný stát)
- dnes u nás třeba SPD

Rasismus

- předpoklad: biologické odlišnosti implikují psychické odlišnosti
- arab. *ras* = hlava
- Arthur de Gobineau - zavedl pojem vyšší a nižší rasa
- německý nacismus, sociální darwinismus, eugenika
- segregace, apartheid (JAR, USA, ...), bantustany
- Nelson Mandela, Martin Luther King
- 21. 3. Den boje proti rasismu

Fašismus

- vzniká po 1WW v Itálii, Benito Mussolini, Fasci di combattimento, pochod na Řím
- krajně pravicová, narozdíl od nacionalismu je zdůrazňován silný stát, jedna strana a vůdce
- dělí se na fašismus a nacismus (fašismus + rasismus)
- Gustav Le Bon - dav, Vilfredo Pareto, Darwinismus, Eugenika, Arthur de Gobineau

Anarchismus

- řec. *anarchia* = bez vládců
- zlikvidovat stát a autority
- Proudhon, Bakunin

Environmentalismus

- ochrana přírody
- Zelení, Lamolamy

Feminismus x maskulinismus

- zrovnoprávnění žen a mužů

Politický extremismus

- za,

Volby

- participace lidí v politice: je
- u nás máme nepřímou demokracii, ale jsou tu i prvky přímé:
 - referendum
 - všichni občané hlasují o něčem (v historii ČR pouze 1, vstup do EU, vyhláší Prezident)
 - referendum na daném místě (alespoň 1/4 účast, vyhláší zastupitelstva)
 - plebiscit - občané hlasují, ke kterému území patří
 - iniciativa formou petice - návrhy o něčem

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- odvolání formou petice
- petice
 - parlamentu, vládě, prezidentovi, ...
 - petiční arch
 - do 30 dnů by se měl úřad vyjádřit
- volby
 - svobodné, všeobecné (všichni >18 volí), rovné (všichni 1 hlas), přímé, tajné
 - forma kontroly, zpětná vazba a vyjádření mínění, zajištění legitimacy, změna
- volební systémy
 - většinový (prezident, senát)
 - poměrného zastoupení (PS)
 - smíšený
- volební právo
 - aktivní - můžu volit
 - pasivní můžu být volen ≥ 18 ... obec, kraj
 - ≥ 21 ... poslanecká sněmovna
 - ≥ 40 ... prezident, senát
 - preferenční hlasy (= kroužkování, u jedné strany) a panašování (pouze u komunálních, i více stran)
 - v zahraničí mimo bydliště je potřeba voličský průkaz na zastupitelských nebo konzulátních úřadech
 - 3 dny před volbami zákaz zveřejňování průzkumů
 - volby většinou v pátek a sobotu
 - pořádá Státní volební komise, Český statistický úřad
- Parlamentní v.
 - složení poslanecká sněmovny a vznik vlády
 - 4 roky, poměrný systém
 - strany předloží uspořádané kandidáty: titul, jméno, věk (>20), zaměstnání
 - losuje se číslo
 - volíme 1 politickou stranu s až 4 kroužky
 - přepočítání
 - 1 $\geq 5\%$, 2 $\geq 8\%$, 3 $\geq 11\%$
 - nejčastěji předseda výherní strany o sestavení Vlády
- Senátní v.
 - 6 let = $\frac{1}{3} * 2$ roky
 - ≥ 40 let
 - většinové: 1 okrsek ... 1 člověk
- Krajské a komunální v.
 - počet členů podle počtu obyvatel 45/55/65
 - volí se strany ~ PS
 - u statutárních měst volíme do čtvrti a do města
- Prezidentské v
 - vyhláší předseda Senátu
 - >40 let, 5 let max 2x, 10 S / 20 P / 50 000 lidí
 - většinový dvoukolový
- Volby do Evropského parlamentu
 - ≥ 21 let, 5 let

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- ČR: 21/705
- dělí se do frakcí

Správa a samospráva

Veřejná správa

- státní správa: ústřední orgány = jsou jenom jedny pro celou republiku (ministerstvo, ČSÚ, ...); územní orgány = více na území republiky, platí jen na tom území (úřad práce v Brně)
- samospráva = samospráva obcí, měst a krajů

Obec

- základní jednotka veřejná správy
- právnická osoba s majetkem, vlastním hospodařením
- má právo na samosprávu
- další orgány jsou obcím nadřazeny (kraj)
- vnitřní část obce (intravilán) x vnější část obce (extravilán)
- obec do 3000 obyvatel, městys, město do 40000 obyvatel, ta ostatní jsou statutární
- do roku 2002 okresy, jejich činnost byla přenesena na kraje a obce
- občan obce = člověk, který tam má trvalý pobyt, práva i povinnosti
- samostatná působnost obce: obec se stará o to své – rozvoj obce, péče o občany a jejich potřeby
- přenesená působnost obce: v rámci decentralizace je výkon státní správy rozdělen na základě zákonů svěřen obci prvního, druhého (mají úřad), třetího (města s rozšířenou působností: pas, živnostenské oprávnění atd.) stupně
- dozor nad činností obce má kraj

Orgány obce

- z komunálních voleb vzejde zastupitelstvo obce (zákonodárny orgán, nejvyšší orgán, schvaluje rozpočet, vyhlášky, územní plán, referenda; po volbách se volí starosta, místostarosta a členové rady obce)
- rada obce (výkonný orgán, vydávají nařízení, řídí obec, starosta a jeho nejbližší)
- starosta (primátor, volen zastupitelstvem, reprezentuje obec, zodpovídá za informovanost občanů)
- Obecní (městský) úřad (magistrát, v čele je starosta, místostarosta a další zaměstnanci, v rámci něj se zřizují různé odbory)
- Obecní (městská) policie (zřizována zastupitelstvem)
- Brno – 29 městských částí
- primátoři Brna: Roman Onderka, Petr Vokřál, dnes Markéta Vaňková

Krajská správa

- 14 krajů, každý má svoji symboliku, heraldiku, znak a prapor
- samosprávná (stará se o dopravu, nemocnice atd.) a přenesená působnost (vydává nařízení)
- vyhláška v rámci samostatné působnosti a nařízení v rámci přenesené působnosti

Orgány kraje

- z krajských voleb vzejde zastupitelstvo kraje, má zákonodárnou iniciativu, volí a odvolává hejtmana a radu kraje, schvaluje rozpočet kraje, řídí ho

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- rada kraje = výkonný orgán, v čele hejtman, má kolem sebe náměstky, návrhy pro jednání zastupitelstva, realizuje usnesení
- hejtman = hlava kraje, volen zastupitelstvem, zastupuje kraj, informuje občany o činnosti krajských orgánů
- krajský úřad, v čele ředitel, který se odpovídá hejtmanovi, dělí se na odbory či oddělení, v JMK naproti Bílému domu
- hejtmani: Michal Hašek (socdem), Bohumil Šimek (ano), nyní Jan Grolich (KDU)

Mezinárodní vztahy

- relativně mladá, konstituuje se až ve 20. století, vliv mají světové války
- hledá bezpečné a efektivní prostředky pro organizaci vztahů mezi lidmi, společnostmi, vládami, ekonomikami, ...
- základem jsou vztahy mezi státy (spolupráce, soutěže)

Integrace

- prohlubování spolupráce mezi jednotlivými státy
- významné téma mezinárodních vztahů
- ekonomická, politická, vojenská spolupráce
- suverenity zachována (OSN) x suverenity omezena (EU)

Mezinárodní politika

- tvořena vztahy 2 a více států
- mezi dvěma → bilaterální vztahy, mezi více → multilaterální vztahy
- 1. Mezinárodní dohody,
- 2. Mezinárodní organizace,
- 3. Diplomacie,
- 4. Ideologické prostředky.

Mezinárodní organizace

- dle velikosti: regionální (V4) x globální (OSN)
- dle oblasti zájmů a cílů: politické, hospodářské, sociální, kulturní, více funkcí
- dle přenesení pravomoci: mezivládní (podstatné pravomoci mají státy), nadnárodní (podstatné pravomoci má organizace a její orgány)

Diplomacie

- soubor norem v mezinárodních stycích mezi státy
- diplomatický protokol
- funkce diplomata: vyjednávat, informovat, reprezentovat, hájit zájmy svých občanů
- Vídeňská smlouva z roku 1961: právní normy v oblasti mezinárodního práva
- každý suverénní stát má právo v cizí zemi zřídit ambasádu

Diplomatické posice

- ministr zahraničí
- velvyslanci a vyslanci, oba dva jsou pověřováni prezidentem, velvyslanec zastupuje na úrovni prezidenta, vyslanec na úrovni vlády
- nuncius = vyslanci papežského státu

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- chargé d'affaires = pověřován ministrem zahraničí, dočasný či stálý vedoucí určitého sboru v zahraničí
- atašé = odborník na určitou oblast, součást diplomatické mise
- doyen = hlava a mluvčí diplomatického sboru, který zastupuje vůči hostující zemi
- diplomatická imunita = nemohou být trestně stíháni v zemi, kde působí, vztahuje se i na jejich rodiny, pokud páchají něco protiprávního → persona non grata → vyhoštění
- konzul ≠ diplomat

Možné řešení konfliktů

- Mezinárodní soudní dvůr, Haag $\subseteq$ OSN
- arbitráž – dohadující se země si vyberou třetí zemi jako tzv. arbitra – rozhodne konflikt

Organizace spojených národů = OSN

- předchůdce: Společnost národů po 1 WW, Woodrow Wilson, sídlo: Ženeva, 1920 pakt SN – do 1939, kdy nezabrání 2WW (formálně 1946)
- 26. 7. 1945 San Francisco (50 + 1 stát) Charta OSN (za ČSR Jan Masaryk) – vznik
- 24. 10. 1945 začátek činnosti
- dnes: 193 států
- snaží se:
 - udržet mír
 - podporovat vztahy, obchod
 - dohlížet na základní práva a svobody
- jazyky: angličtina, francouzština, ruština, čínština, španělština, arabština
- generální tajemník: António Guterres (před ním pan Pan Ki-mun)
- sídlo: New York (Ženeva, Vídeň)
- Valné shromáždění OSN
 - 1.: Londýn 10. 1. 1946
 - normálně jednou za rok
 - každý stát jeden hlas
 - volí gen. tajemníka, ...
- Rada bezpečnosti OSN
 - 15 členů (5 stálých - USA, R, Č, VB, F - právo veta; 10 nestálých - na 2 roky - 1 může nesouhlasit)
- Sekretariát OSN
 - gen. tajemník má váhu
- Mezinárodní soudní dvůr OSN
 - 15 soudců na 9 let řeší spory mezi státy
- Ekonomická a sociální rada OSN
 - podněcuje spolupráci států
- Poručenská rada OSN
 - dohled nad koloniemi (dnes už není)
- Zvláštní orgány: WHO, UNICEF, ...

Organisace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu = UNESCO

- vznikla hned po druhé světové válce v roce 1945 z iniciativy Francie
- vznikla v Londýně, dnes je však hlavní sídlo v Paříži
- 20 zakládajících zemí, tehdejší Československo mezi ně patřilo, dnes má asi 195 členů
- Česko se k úmluvě připojilo až roku 1990

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- památky hmotné a nehmotné, v ČR např. vila Tugendhat, hist. centrum Českého Krumlova, Lednicko-valtický areál, zámek v Kroměříži, hist. centrum Kutné Hory, hist. centrum Prahy, hist. centrum Telče, poutní kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáře nad Sázavou

Dětský fond OSN

- vznikl původně jako mezinárodní fond dětské pomoci v roce 1946
- cíl: pomáhat dětem postiženým válkou, od 1953 součástí OSN
- hlavní sídlo v New Yorku
- presidentka Carol Bellamy (na wiki píšou, že vrchní postava je nějaká výkonná ředitelka Catherine)
- 158 zemí
- dnes: ochrana podpora života dětí
- krátkodobé programy: války, přírodní katastrofy, nouze
- dlouhodobé programy: imunisační a léčebné programy
- snížit chudobu a hlad, dětskou úmrtnost
- nezávadná voda
- otázka jodového deficitu
- kojení, zdraví matek
- proti zneužívání dětí
- zajištění základního vzdělání ... alfabetisace

Finanční prostředky (tohle je podnadpiss)

- prodej zboží UNICEF, pravidelné příspěvky, firemní partnerství, jednorázový příspěvek, dárky pro život, adopce panenky

Úmluva o právech dítěte

- 1989, ČSFR 1991

Český výbor pro UNICEF

- dodržování Úmluvy o právech dítěte
- vyslanci dobré vůle UNICEF

Další organizace OSN

- FAO – organizace pro výživu a zemědělství, sídlo v Římě, pomáhají při zemědělské výrobě – zvyšování efektivity, zabraňování eroze, cílem dostatek potravin a pitné vody
- WHO – světová zdravotnická organizace, sídlo v Ženevě, zabývají se zdravím lidí, sleduje úroveň péče, rozvoj epidemií (AIDS, covid-19), vakcíny, likvidace nemocí
- IMF – mezinárodní měnový fond, primárně asi, má toto v názvu, dělá tu monetární politiku, snaží se o stabilitu světových měn, může svým členům krátkodobě půjčovat, může navrhnout nějaké ozdravné plány pro své členy
- WB – světová banka, primárně měla pomáhat zemím, které byly zásadním způsobem poškozeny 2. sv. v., sídlí ve Washingtonu, poskytuje dlouhodobé úvěry členským zemím dle jejich ekonomické síly, nyní se snaží podporovat ochranu životního prostředí soukromý sektor, potírat korupci, ty peníze

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

Opatření při ohrožení míru

- resoluce: vybízejí státy, které jsou ve válce k mírovému řešení, může vzniknout na půdě valného shromáždění OSN, má jenom charakter doporučení; pokud ji však vydá Rada bezpečnosti, je závazná pro členské země OSN
- embargo: mírný prostředek, do této země nemají členové OSN vyvážet zbraně či strategické suroviny, též je porušováno
- sankce: snaha přerušit hospodářský tok, hospodářská izolace, vůči zemím nedodržují resoluce, zákaz obchodování s takovým státem
- bojkot: snaha, aby byl problematický stát politicky izolován (zrušená členství v nějakých organizacích, přerušení politických styků, bojkot účasti na olympijských hrách)
- vojenský zásah: OSN nemá vlastní armádu, ale může si ji vytvořit (modré barety)
- mírové mise: cílem je udržení míru po válce
- pozorovatelské mise OSN: nezasahují, mají jen pozorovat

Vyhlášení války

- po skončení má dojít k příměří
- válka má být ukončena mírovou smlouvou
- Čtyři ženevské konvence: zacházení se zajatci, civilisty, raněnými
- Haagské úmluvy, válečné právo (použití zbraní)
- mezinárodní trestní tribunály (řešily zločiny v Africe)
- Mezinárodní trestní soud zřízen v roce 2002 z iniciativy OSN, římský statut, v Haagu, zločiny genocidy, proti lidskosti, válečné zločiny, zločiny agrese

Mezinárodní organizace mimo OSN

- WTO = světová obchodní organizace; asi 120 států, zjednodušuje obchod
- Rada Evropy – Štrasburk, 46 států, zaměřuje se na lidská práva
- Evropský soud pro lidská práva – může se na něj obrátit kdokoli, žaluje stát
- OECD = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, sjednocuje ekonomicky silné státy, 38 států, proti korupci, nezaměstnanosti, ..., každoroční hodnocení
- G 7 (bez Ruska) – ekonomicky nejvyspělejší státy (Kan., USA, UK, Fr., SRN, It., Jap.)
- Mezinárodní červený kříž – 1863 Henri Dunant bitva u Solferina, Ženeva, humanitární pomoc
- Mezinárodní olympijský výbor – 1894 – Pierre de Coubertin, Jiří Guth-Jarkovský, po vzoru olympijských her ve starověkém Řecku, LOH 1896 – Athény, ZOH 1924 – Chamonix
- OBSE = Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě – 1995, Vídeň – pozorovací mise
- OPEC = Organizace států vyvážejících ropu – 1960 Bagdád, ale sídlo Vídeň, chokehold na ceny ropy a ropných výrobků
- ESVO = Evropské sdružení volného obchodu – organizace pro státy, které nechtějí do EU, idk (Norsko, Island, ...)
- Commonwealth of Nations = UK + bývalé kolonie – hospodářská spolupráce
- SNS = Společenství nezávislých států – sdružuje země býv. SSSR, mimo UA, Gruzii, Balt
- CERN – jaderný výzkum

NATO

- Severoatlantická aliance
- North Atlantic Treaty Organisation
- Vzniká v roce 1949, studená válka, proti SSSSSSR

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- Vzniká tzv. Atlantickou smlouvou, zakládajících členů 2+10: USA, Kan., BeNeLux, Francie, Itálie, UK, Portug., Dán., Nor., Island
- Princip kolektivní obrany (v článku 5) – [...] „ozbrojený útok proti jedné nebo více z [členských zemí] bude považován za útok proti všem“ [...]
- Brzy se přidává Řecko a Turecko, záp. Německo, v 82' Španělsko, pak po pádu Varš. sml. 99' ČR, Polsko, Maďarsko, 2004 Balt, Slovensko, Slovinsko, Rumun., Bulh., 2009 Chorv., Albánie, 2017 Č. Hora, 2020 S. Maked., 2023 Finsko (a čekáme na Švédsko (vyprcaní turkové))
- Evropské sídlo v Bruselu (dříve Paříž, ale Francie 1966 vystoupila (pak se zase vraceli))
- Generální tajemník Jens Stoltenberg
- Rada NATO – nejvyšší politický orgán, určuje politiku, je potřeba jednomyslné rozhodnutí
- Vojenský výbor NATO – náčelníci gen. štábů armád členských zemí, 2015-2018 předseda (?) prezident generál Petr Pavel
- NATO spolupracuje i s nečlenskými zeměmi, např. skrz Partnerství pro mír (Evropa-Asie)
- Jako velké spojenecké vojsko se účastní misí OSN (no teda nejen OSN jejda vložte Vařmenův komentář), např. Jugoška, Afrika

Evropská unie

- regionální mezinárodní organizace
- šlo prvotně o ekonomickou spolupráci, dnes 27 členských států, 24 úředních jazyků
- hospodářská, politická integrace, společná zahraniční a bezpečnostní politika, ekonomické, sociální, vnitropolitické otázky

Poválečná integrace Evropy

- muselo dojít k překonání vztahů mezi Francií (minister zahraničí Robert Schumann, ekonom Jean Monnet) a Německem (kancléř Konrád Adenauer)
- stvoření evropského společenství uhlí a oceli v roce 1952 Pařížskou smlouvou, zakládající státy: Francie, Německo, Itálie, Benelux, později i zakladatelé Evropské unie
- 1958 Římské smlouvy, na jejich základě vznikly další dvě organizace: EUROATOM (spolupráce v oblasti jaderné energetiky), EHS (jednotný trh, Evropské hospodářské společenství, jednotný trh, čtyři svobody: pohyb osob, kapitálu, zboží a služeb)
- 1965 Slučovací smlouva v Bruselu, tyto tři organizace se spojily do jedné
- 1967 Evropská společenství (ESUO, EUROATOM, EHS)
- 1968 celní unie
- do evropského společenství se přidává Španělsko, Portugalsko, Británie, Irsko, Dánsko, Řecko
- 1.11.1993 Evropská unie přejmenováním evropského společenství (Maastrichtská smlouva)
- další rozšiřování (Rakousko, Švédsko, Finsko), jednotná měna
- Brexit: premiéři David Cameron, Theresa May, Joris Bohnson → 31. 1. 2020 vystoupili
- rozšiřování v budoucnosti: Norsko?, Švýcarsko?, Ukrajina, Gruzie, Turecko
- ČR a EU:
 - 1996 podána žádost - Václav Klaus
 - 1998 vstupní rozhovory - Pavel Telička
 - duben 2003 Smlouva o přistoupení ČR do EU - Klaus, Špidla
 - červen 2003 referendum (77/23)
 - 1. 5. 2004 členství

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

Důležité smlouvy

- Maastrichtská
 - 1992, 3 pilíře
 - 1. stávající ES
 - 2. společná zahraniční a bezpečnostní politika
 - 3. policejní a trestní spolupráce v trestních záležitostech
 - 1993 tzv Kodaňská kritéria
- Schengenská
 - 1985 pouze vnější hranice
 - není: Rumunsko, Bulharsko, Kypr, Irsko
 - je: Chorvatsko, Norsko, Island, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, státy EU, Monaco, San Marino, Vatikán (nejsou v Schengenu, ale nejsou tam příhraniční kontroly)
- Amsterodamská smlouva
 - zavádí společnou měnu Euro
 - základy společné zahraniční politiky
 - základní práva občanů EU
- Smlouva z Nice
 - úprava hlasování, reforma orgánů EU, změna hlasování
- diskuse o společné ústavě, proti tomu se postavili Francouzi a Nizozemci
- Lisabonská smlouva
 - nové instituce, reforma stávajících

Symboly EU

- heslo EU: jednota v rozmanitosti
- hymna: óda na radost
- Evropská vlajka
- den Evropy: 9. květen, 1950 Robert Schumann představil myšlenku sektorové spolupráce v Evropě

Evropská měnová unie

- 1999 nejprve 11 zemí zavádí bezhotovostní převod
- 2002 fyzické euro ve 12 zemích
- i Monaco, Andorra, San Marino, Vatikán, Černá Hora, Kosovo

Evropská rada

Rada EU (= rada ministrů)

- ministři jednotlivého resortu
- přijímá legislativu
- po půl roce se mění předsedající země (ČR: 2009, 2022)

Evropská komise (~ vláda)

- 27 komisařů
- předsedkyně: Ursula von der Leyen
- Věra Jourová - místopředsedkyně a předsedkyně pro transparentnost a ochranu spotřebitelů
- jednají v zájmu EU
- odpovědná Evropskému parlamentu

Evropský parlament (~ parlament)

- Štrasburk, Lucemburk, Brusel
- zákonodárná moc

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.

- volí se na 5 let
- 6 – 96 poslanců z každé země, celkem 705
- dělí se do frakcí podle ideologie
- Kateřina Konečná, Jiří Pospíšil, Michaela Šojdrová, ...
- předsedkyně: Roberta Metsolaová

Soudní dvůr EU

- 27 soudců, Lucemburk
- Judr. Jiří Malenovský
- Judr. Jan Passer
- nejvyšší soudní orgán EU
- řeší spory mezi orgány a zeměmi, vykládají evropské právo

Účetní dvůr

- Lucemburk
- kontrola výdajů a příjmů

Evropská investiční banka

- Lucemburk, 27 akcionářů
- poskytuje dlouhodobé úvěry s nízkým úrokem jednotlivým státům

Evropský investiční fond

- Lucemburk
- finanční pomoc malým podnikům

Evropský veřejný ochránce práv (= ombudsman)

- Emily O'Reilly
- stížnosti podnikatelů, ...

Evropská centrální banka

- Frankfurt nad Mohanem
- centrální banka zemí v eurozóně
- zajišťuje stabilitu eura, vydává, nastavuje úroky, ...

Evropský hospodářský a sociální výbor; Výbor regionů

Rozpočet EU

- na 1 rok
- schvaluje Rada a Parlament, Komise odpovědná
- vždy vyrovnaný

fabulovat, pomozte mi

fašismus máme dělat

Chytrá pracovitá třída, to je pro kantora radost. To jsme my? No, já myslím, že jo.